

VUONNA 2021 VALTTI-OHJELMAAN OSALLISTUNEIDEN PERHEIDEN SEURANTAKYSELY

Koonnut Heidi Leppä, tutkija, Likes, Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

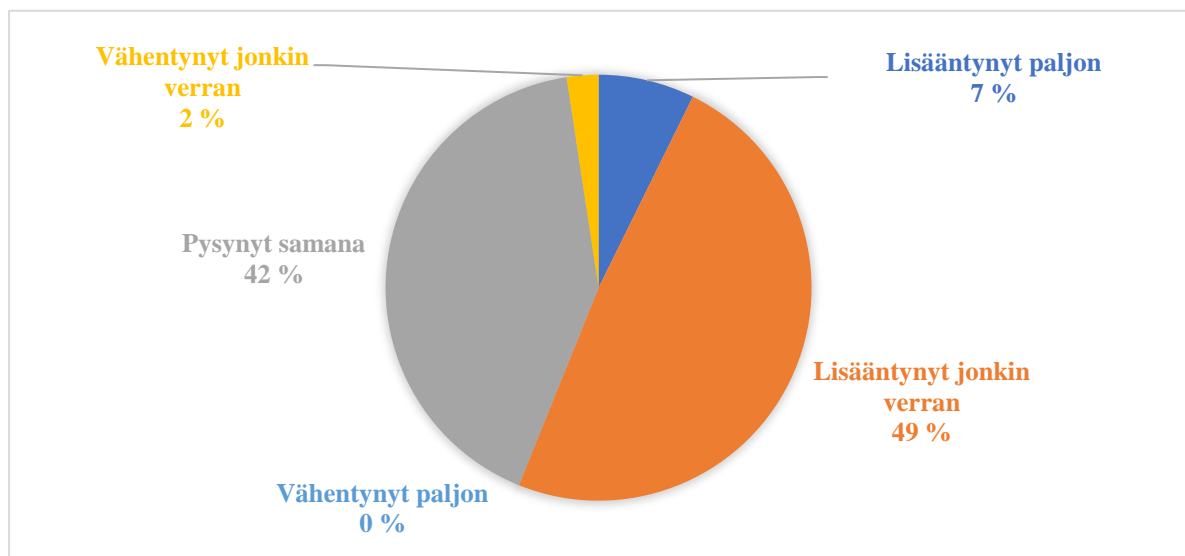
1 KYSELYYN VASTANNEIDEN TAUSTATIEDOT

Tässä raportissa kuvataan seurantatuloksia niiden perheiden osalta, jotka osallistuivat Valtti-ohjelmaan syksyllä 2021 ja vastasivat seurantakyselyyn 20.2.2023 mennessä eli noin vuosi Valtti-ohjelmaan osallistumisen jälkeen. Vuonna 2021 Valtti-ohjelmaan osallistui yhteensä 145 lasta tai nuorta ja heistä 41 (28 %) vastasi seurantakyselyyn. Seurantakyselyyn vastanneiden keski-ikä oli 10.8 (7–24) vuotta ja vastaajista suurin osa (63 %) ilmoitti olevansa poikia.

2 LIIKKUMISEN MÄÄRÄ JA LIIKUNNAN HARRASTAMINEN

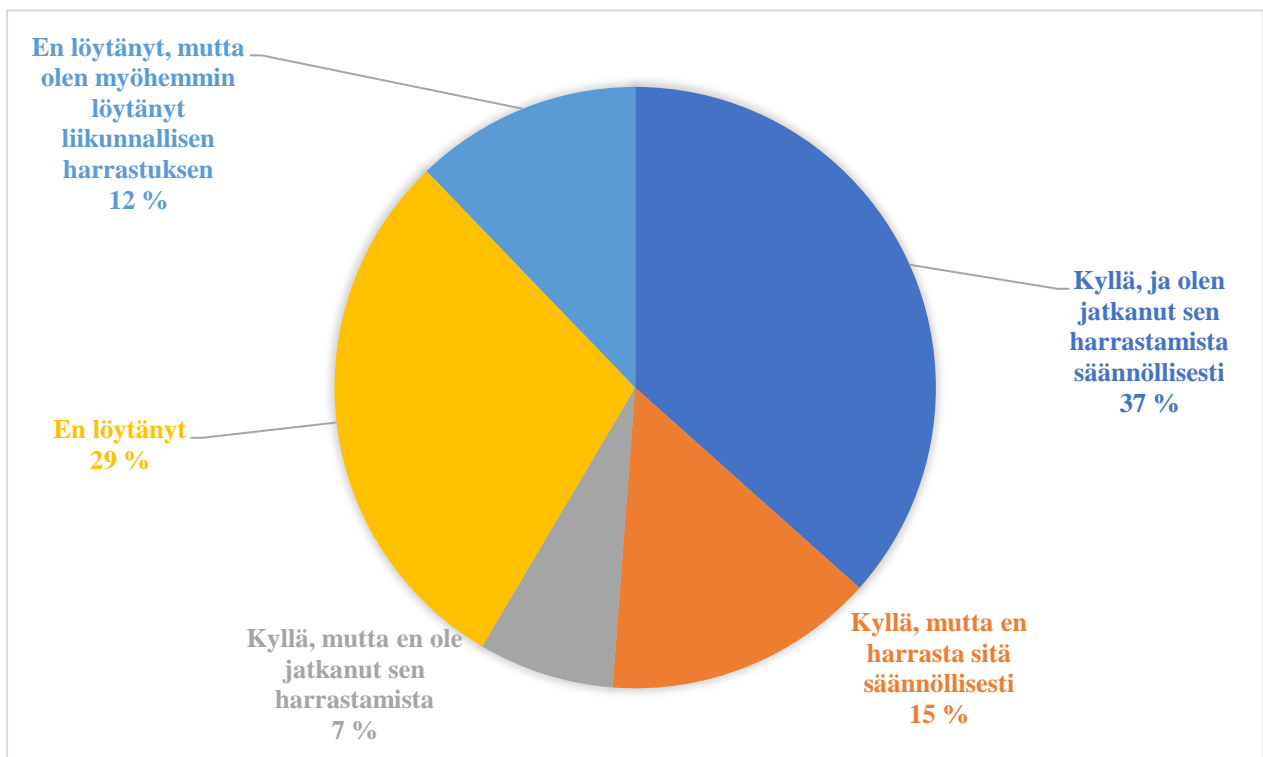
Suurin osa vastaajista kertoi liikkumisensa määrän lisääntyneen jonkin verran (49 %) tai pysyneen samana (42 %) verrattaessa nykyistä tilannetta kevääseen, jolloin he hakivat mukaan Valtti-ohjelmaan vuonna 2021 (Kuvio 1).

Kuvio 1. Jos vertaat alkutilannetta vuonna 2021, jolloin hait mukaan Valtti-ohjelmaan, ja tätä hetkeä, onko liikkumisesi määrä (esim. koulumatkat, vapaa-ajan liikunta, koululiikuntaan osallistuminen) mielestäsi...? (n = 41).

Seurantakyselyyn vastanneista 17 vastaajaa raportoi, että he eivät olleet löytäneet Valtti-ohjelman aikana harrastusta (Kuvio 2). Heistä kuitenkin viisi oli löytänyt liikunnallisen harrastuksen myöhemmin. Sen sijaan 15 vastaajaa oli löytänyt Valtti-ohjelman aikana harrastuksen, jonka harrastamista oli jatkanut säännöllisesti, kun taas kuusi oli löytänyt harrastuksen, jota he eivät olleet jatkaneet säännöllisesti. Kolme vastaajaa oli löytänyt harrastuksen Valtti-ohjelman aikana, mutta ei ollut jatkanut sitä enää.

Kuvio 2. Löysitkö Valtti-ohjelman avulla harrastuksen? (n = 41).

Lähes kaikki vastaajista (37/41) ilmoitti harrastavansa jotakin liikuntalajia tällä hetkellä (Taulukko 1). Suurin osa (81 %) harrasti säännöllisesti 1–2 kertaa viikossa. Uinti oli edellisten vuosien tapaan selvästi yleisin harrastus. Muita yleisimpiä harrastuksia olivat erilaiset liikuntakerhot, parkour, ratsastus ja tanssi.

Taulukko 1. Yleisimmät harrastukset (n=37)

Harrastus	Kuinka usein harrastat?		
	Harvemmin kuin kerran viikossa	1-2 kertaa viikossa	Useammin kuin 3 kertaa viikossa
Uinti	10	9	0
Liikuntakerho	1	7	0
Parkour	0	3	0
Ratsastus	3	2	0
Tanssi	2	2	0
Yleisurheilu	0	2	0
Jalkapallo	0	2	0
Sirkus	0	2	0
Koripallo	0	1	0
Keilaus	6	0	0
Kuntosali	3	0	0
Frisbeegolf	4	0	0
Cheerleading	4	0	0
Jousiammunta	1	0	0
Jääkiekko tai kelkkajääkiekko	1	0	0

3 MITKÄ TEKIJÄT VAIKUTTAVAT LIIKUNNAN HARRASTAMATTOMUUTEEN?

Vastaajilta kysyttiin myös mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että he eivät harrasta liikuntaa tällä hetkellä. Aiempien vuosien tapaan harrastamattomuuden syyt liittyivät lähinnä harrastamisen tukitoimiin, kuten harrastuspaikalle kulkemiseen. Useimmiten esteiksi avustajan puute tai kaverin puute.

Taulukko 2. Arvioi seuraavien väittämien avulla, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että et harrasta liikuntaa (kyllä/ei). Mikäli harrastat liikuntaa säännöllisesti, voit halutessasi hypätä tämän kysymyksen yli (n=20). Järjestetty prosenttiosuuksien mukaan.

	Kyllä
En pysty kulkemaan itsenäisesti harrastuspaikalle.	60 %
Harrastusta ei voinut jatkaa ilman soveltuvaa ryhmää.	45 %
Minulla ei ole avustajaa, joka voisi jatkaa harrastusta kanssani.	30 %
Koen, että en pärjää tai pysty.	20 %
Minulla ei ole kaveria, jonka kanssa käydä liikkumassa.	20 %
Liikuntaharrastus on liian kaukana.	15 %
Minulla ei ole kuljetuspalvelua harrastuspaikalle.	10 %
Minulla ei ole aikaa liikuntaan.	10 %
Kokeilemissani lajeissa ei ollut hyvää ohjaajaa.	5 %
Terveydelliset syyt	0 %
En pidä liikunnasta.	0 %
Minulla ei ole liikuntaan soveltuvia apuvälineitä.	0 %
Haluamaani liikuntapaikkaan ei ole esteetöntä pääsyä.	0 %

4 AVOIN PALAUTE

Vastaajista lähes kaikki (95 %) oli antanut avointa palautetta Valtti-ohjelmasta ja sen toteutuksesta. Vastauksista suurin osa oli positiivisia (87 %). Vanhemmat muun muassa kokivat Valtti-ohjelman kokonaisuudessaan tärkeäksi ja merkitykselliseksi avuksi liikuntaharrastuksen löytymisessä.

Aivan loistava kokemus jonka avulla löysit pitkäaikaisen harrastuksen

Lapseni kävi kokeilemassa Valtti-ohjelman puitteissa mm. discotanssia ja soveltavaa karatea. Tanssia hän harrasti vuoden ajan myös ohjelman jälkeen, kunnes tänä keväänä päätti siitä luopua tanssitunnin hankalan ajankohdan takia. Tilalle tuli kuitenkin tuo jo aiemmin kokeiltu soveltava karate, jonka hän on nyt aloittanut - se tuntuu kivalta ja sopii paremmin myös aikatauluihin. Eli hänen kannaltaan Valtti-ohjelma oli onnistunut, koska harrastukset löytyivät sitä kautta.

Erittäin hyvä kokeilu missä näkee mikä on se mihin kannattaa satsata ilman että hampaat irvessä maksaa jonku harrastuksen mikä ei sitten sovikkaan. Poika löysi lajinsa sekä vahvuutensa sekä me löysimme valtin antiosta uusia kokeilun arvoisia kokemuksia. Kiitos

Ajatus on tosi kiva. Kokeilujen tahti oli ainakin meille turhan tiuha. Adhd autismikirjonpiirteillä tarvitsee aikaa prosessoida ajatuksia. Erittäin hyviä puolia kuitenkin oli. Pojalla oli tuossa alkutapaamisessa luokkakaveri, johon ei vielä täysin ollut tutustunut. Uusiin kavereihin tutustuminen oli muutenkin vaikeahkoa. Yhteistapaamisessa kuitenkin huomasivat, että hei mehän ollaan vähän samanlaisia ja ihan tavallisia kumminkin kumpikin. Tutustumista lisäsi yhteinen parkour kokeilu, jossa pojat huomasivat, että heillä on myös jotain yhteistä ja samoja mielenkiinnon kohteita. He löysivät yhteisiä keskustelun aiheita, joka edesauttoi heidän tutustumistaan. Jälkeenpäin olen huomannut, että tästä ystävydestä on tullut meidän koko perheelle aivan valtava voimavara. Vaikka emme heti Valtti ohjelman jälkeen aloittaneetkaan harrastusta, niin sieltä jäi pojalle mieleen juurikin tuo parkour. Ja nyt he harrastavat sitä yhdessä. Ovat saaneet mukaan myös muita adhd lapsia. Ohjaajat eivät taida itsekään tietää miten montaa erityislasta he ohjaavat. Parkour on erittäin erityislapsi ystävällinen ja suositeltava. Nykyisin pojalleni tuiki tärkeä. Jokaista harrastuskertaa odotetaan koko viikko. Ihan mahtavaa. Emme todennäköisesti olisi lähteneet kokeilemaan ilman Valtti ohjelmaa. On sen verran hintava. Useimmat harrastukset ovat jääneet kesken ja kynnys maksaa kausimaksua oli kohonnut. Olemme siis erittäin tyytyväisiä ja iloisia, että saimme osallistua tähän Valtti ohjelmaan. Kiitos.

Ihana, avoin, helppo sekä ystävällinen tapa lähestyä eri lajeja. Valtti ”tytöt” avuliaita, toimelijoita sekä omat kontaktit saivat meidänkin tytön innostumaan.

Kiitos ohjelmasta, kaikki on mennyt hyvin ohjelman aikana ja sen jälkeen tyttäreni on löytänyt sopivan urheilulajin ja harrastuspaikan

Kiitos mahtavasta mahdollisuudesta! Lopulta lapsi innostui edes sirkuksesta. Myös edelleen hän joskus miettii, että miekkailua voisi joskus vielä kokeilla. (Äidin kommentti)

Valtti-ohjelma oli sinällään loistava ja oli kiva nähdä innostunut lapsi kokeilemassa itselle mieluisia lajeja. Erityisharrastusryhmiä tarvittaisiin huomattavasti enemmän, jotta liikuntaharrastus aidosti mahdollistuisi kaikille lapsille.

Valtti-ohjelma saatettiin kokea hienoksi ja tärkeäksi kokemukseksi, vaikka omaa harrastusta ei löytynytäkään.

Valtti ohjelma on hyvä ja todella tarpeellinen. Erityisryhmien löytäminen on aika haasteellista ja tähän sai todella paljon apua. Vaikka nyt ei alkanut näistä kokeilluista harrastuksista mikään niin siitä jäi hyvät kontaktit jatkoa varten.

Valtti-ohjelma oli hyödyllinen ja antoi konkreettisia ideoita. Säännöllisen liikuntaharrastuksen aloittaminen jäi koronan takia, mutta olemme nyt etsineet lapselle sopivaa uimavuoroa (johon tutustuimme Valtissa). Toistaiseksi aikataulusyistä ei ole vielä aloitettu. Keväämmällä aiomme myös katsoa, löydämmekö sopivan ratsastusvuoron lapselle.

Osa perheistä ei ollut tyytyväisiä Valtti-ohjaajien toimintaan tai yhteistyö perheen ja Valtti-ohjaajan välillä ei ollut toiminut toivotulla tavalla.

Ihan jees mutta ohjaaja pojat olisi voineet panostaa enemmän. 4 harrastukseen tutustumisesta pääsi tutustumaan vaan yhteen toivottuun 2 krt, muut toiveet jäi toteutumatta ja tilalle tuli keilaamassa käynti ja seinäkiipeily krt.

Opiskelija ei kyennyt ohjaamaan ja motivoimaan lasta.

Aikatauluttaminen haastavaa, toki pitkälti omista syistä.

Valtti ohjelmasta ei ollut lapselle hyötyä, ohjaajien aikataulu olo hyvin tiukka ja kokeiluja oli tosi vaikea sopia.

Ideana tosi kiva, ja uskon, että moni on tästä hyötynyt. Meille sattui sellainen Valtti-ohjaaja, joka ei oikein keksinyt mitään kokeiltavaa vaikka yritin itse ehdotella lajeja (joista Valtti olisi sitten etsinyt sopivan seuran/paikan). Kävimme lopulta vain yhden kerran ja yhdessä paikassa (trampoliinipuisto), mikä oli lapsesta lopulta ihan kivaa, mutta sinne olisimme voineet mennä ihan perheenkin kesken. Ehkä lapseni oli "liian vaikea tapaus" (puhumaton, vaikeasti motivoitava, arka ja motorisesti kömpelö). Valtti-ohjaajamme kertoi, että tämä kuului hänelle pakollisena opiskeluun, joten mietin, että ehkä ohjaajien olisi syytä olla vapaaehtoisesti mukana, jotta heillä olisi aidosti motivaatiota keksiä ja houkutella kokeilemaan. Tai ainakin niin, että Valtti saisi valita lapsen esitietojen perusteella - meidän Valttimme oli sen lyhyen tutustumisen perusteella tosi mukava ja

liikunnallinen, ja olisi ehkä ollut ihan huippukaveri jollekin itsenäisemmälle, puhuvalle ja toimeliaalle lapselle.

Osa vastaajista kertoi, että heille ei löytynyt soveltuvaa ryhmää tai ryhmässä ei ollut enää tilaa.

Vaikeasti liikuntavammaiselle ei löytynyt seudultamme mitään sopivaa harrasteryhmää :(Lapsi kaipaa nimenomaisesti ryhmä harrastusta.

Oikein mukavia henkilöitä, mutta eivät hekään voi tarjonnaksi muuttua, jos sellaista ei paikkakunnalla ole. Olivat kyllä ihan kympillä mukana etsimässä toimintaa, vielä kerran heille iso kiitos :)

Ajatus oli hyvä, mutta Mikkelissä ei ollut juurikaan lajeja, joihin olisi päässyt tutustumaan. Joten kokeilut jäivät aika vähäisiksi eikä niiden puitteissa harrastusta löytynyt. Ohjaaja oli myös liian kokematon ja tarvitsi lapsen vanhemmilta enemmän ponnisteluja mitä alunperin ajateltiin. Mutta ohjaaja oli kyllä lapsen mieleen ja hän tykkäsi ohjaajasta ja heidän yhteisestä ajasta.